

บทวิพากษ์หนังสือเรื่อง “พระไตรปิฎกฉบับสากล วิธีธรรมจากพุทธปัญญา”

นายสุชนา ศิริธัญญกร นายสุฐาน สุดาจันทร์
กองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬาริชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง

Common Buddhist Text:

Guidance and Insight from the Buddha

คณะบรรณาธิการฉบับภาษาอังกฤษ

ประธานบรรณาธิการ :

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

บรรณาธิการ :

ศ.ดร.ปีเตอร์ อาร์วีย์

คณะผู้แปล

ศ.ดร.ปีเตอร์ อาร์วีย์, ศ.ดร.จี.เอ.โสมรัตน์

ศ.ดร.พี.ดี.เปรมสิริ, พระติช ตือ ซี

ธรรมจารี ศรัทธาปะ, ศ.ดร.ทามัส อากีออส

คณะบรรณาธิการฉบับภาษาไทย

ประธานบรรณาธิการ :

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

รองประธานบรรณาธิการ

พระราชปรียัติกวี, ศ.ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร, ดร.

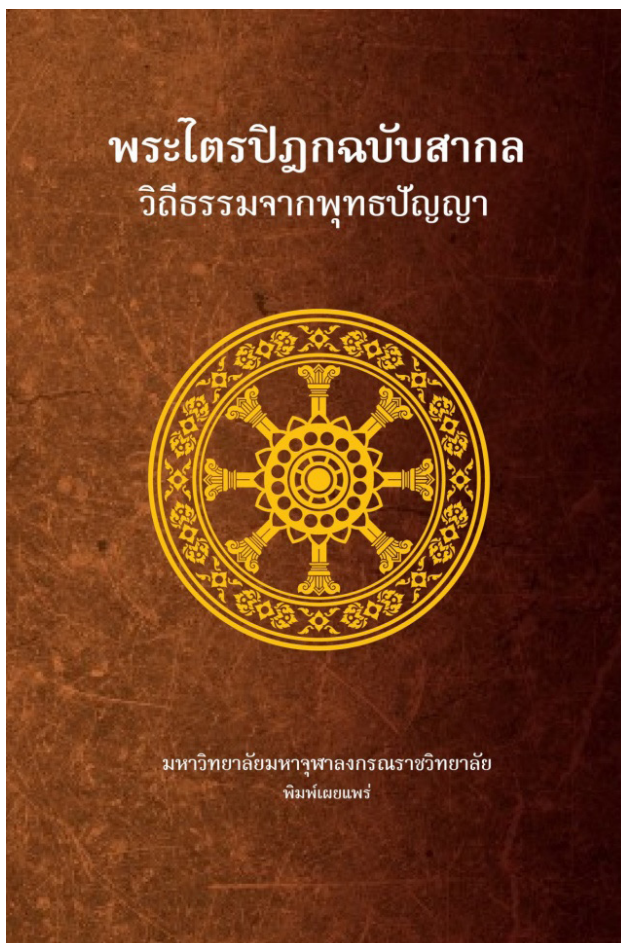
ผู้แปล

พระวีระศักดิ์ ชยธมฺโม,

อาจารย์นัยนา นาควัชระ

ผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง

อาจารย์พจนา จันทรสันติ

“พระไตรปิฎกฉบับสากล วิธีธรรมจากพุทธปัญญา” เล่มนี้ เป็นหนังสือทางศาสนาพุทธที่ประกอบด้วยเนื้อหาของ ๓ นิกาย คือ เถรวาท มหายาน และวัชรยาน มีจำนวนหน้า ๑,๑๖๖ หน้า ปกหนังสืออย่างดีจากประเทศญี่ปุ่น แต่ราคาปกเล่มละ ๔๘๐ บาท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์เผยแพร่ในงานวันวิสาขบูชาโลก โดยมี ดร.ศักดิ์ชัย และ ดร.สุดาวรรณ เตชะไกรศรี จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา ในปัจจุบัน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ แต่เพียงผู้เดียว

หนังสือพระไตรปิฎกฉบับสากล : วิธีธรรมจากพุทธปัญญา มีความเป็นมาและพัฒนาการที่พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก ประธานสมาคมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในสมัยนั้น กล่าวไว้ ในส่วนหน้าของหนังสือเล่มนี้ไว้ว่า “หนังสือเล่มนี้ ถือกำเนิดขึ้นจากการที่สมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (International Council for Day of Vesak : ICDV) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย ได้มีฉันทมติให้จัดทำขึ้น ในโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก เพื่อเป็นการบูชาพุทธปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนื่องในโอกาสที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน

โครงการนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสะพานในโลกว่านวิชาการด้านพระพุทธศาสนาโดยการนำวิธีธรรมจากพุทธปัญญามาเสนอภายใต้กรอบของพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ให้สมสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป แล้วนำหนังสือเล่มนี้ไปมอบเป็นธรรมบรรณาการ และเผยแพร่หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้าให้สามารถเข้าถึงความต้องการของสังคมโลกยิ่งไปกว่านั้น การจัดทำหนังสือเล่มนี้เป็นการมุ่งนำเสนอเนื้อหาคำสอนอันทรงคุณค่าด้วยเรื่องพื้นฐานที่มนุษย์ต้องประสบ ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาสายหลักจะได้แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวางเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงมรดกอันล้ำค่าทางศาสนาและจริยธรรมของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์หลักของนิกายทั้ง ๓ คือ พระพุทธศาสนาเถรวาท มหายาน และวัชรยาน และเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่ผู้ที่ไม่ได้เป็นพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับคุณค่าและหลักคำสอนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้ได้คัดสรรคำสอนซึ่งแปลมาจากภาษาบาลี สันสกฤต จีนและทิเบต โดยใช้คำศัพท์บัญญัติทางพระพุทธศาสนาเดียวกันตลอดทั้งเล่ม ซึ่งผู้แปลและรวบรวมได้รักษามาตรฐานทางวิชาการอย่างเคร่งครัด แนวทางการจัดพิมพ์นั้นได้ดำเนินการจัดพิมพ์ครั้งแรกเป็นฉบับภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และในปี ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ๑ ปี และนักวิชาการชาวพุทธกำลังดำเนินการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาจีน ภาษาเวียดนาม ภาษาบาฮาซา ภาษาสิงหล และภาษาสเปน

ในการดำเนินการแปลและรวบรวมหนังสือพระไตรปิฎกฉบับสากล : วิธีธรรมจากพุทธปัญญานั้น พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ในสมัยนั้น) ประธานสมาคมสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก และสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ ได้ทำหน้าที่เป็นประธานบรรณาธิการทั้งฉบับภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นฝ่ายจัดทำทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับโครงการนี้โดยมีนายอีเกิล ล็อตเต้ (Cand.philol. Egil Lothe) ประธานสหพันธ์ชาวพุทธแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานโครงการแปลเป็นภาษาอังกฤษ และมีพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ. ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มจร และนางสาวอรรพรรณ โตปทุมวงค์ ฝ่ายต่างประเทศ วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ เป็นผู้ประสานงานโครงการแปลเป็นภาษาไทย

บรรณาธิการและผู้ตรวจสอบต้นฉบับภาษาอังกฤษ

ปีเตอร์ ฮาร์วีย์ (Peter Harvey) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สาขาพุทธศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยซันเดอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร เป็นผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมพุทธศาสตร์แห่งราชอาณาจักร บรรณาธิการนิตยสาร *Buddhist Studies Review* เป็นผู้แต่งหนังสือ *An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues* (Cambridge University Press, 2000) และ *An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices* (2nd edn, Cambridge University Press, 2013) ทำหน้าที่บรรณาธิการต้นฉบับของหนังสือเล่มนี้ และเป็นผู้แปลบางข้อความในส่วนที่ว่าด้วยพุทธประวัติ นอกจากนี้ ยังเป็นอาจารย์สอนสมาธิให้แก่ สมณะธีรสต์ สหราชอาณาจักร

จี. เอ. โสมรัตน์ (G.A. Somaratne) เป็นศาสตราจารย์ที่ศูนย์พุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮ่องกง เคยดำรงตำแหน่งเป็นอธิการบดีของสถาบันพระพุทธศาสนานานาชาติ แห่งประเทศศรีลังกา (SIBA) เป็นผู้แปลหลักในส่วนที่ว่าด้วยพุทธประวัติ และส่วนที่เป็นความนำเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสายเถรวาท

พี. ดี. เปรมสิริ (P.D. Premasiri) เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณทางภาษาบาลีและพุทธศาสตร์ ภาควิชาภาษาบาลีและพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเปราเทณียะ เมืองเปราเทณียะ ประเทศศรีลังกา เป็นผู้ร่วมก่อตั้งสถาบันพระพุทธศาสนานานาชาติแห่งประเทศศรีลังกา และเป็นนายกสมาคมการพิมพ์และเผยแพร่พระพุทธศาสนาเมืองแคนดี้ ประเทศศรีลังกา

พระดิช ติอ ซี (Most Venerable Thích Tuệ Sỹ) เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณสาขาพุทธศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยวันฮันท์ ประเทศเวียดนาม ในหนังสือเล่มนี้ ท่านเป็นผู้แปลข้อความในส่วนของมหายานหลายข้อความ

ธรรมจารี ศรัทธาปะ (Dharmacārī Śraddhāpa) เป็นนักวิจัยบัณฑิตศึกษาของภาควิชาวัฒนธรรมศึกษาและภาษาตะวันออก แห่งมหาวิทยาลัยออสโล ประเทศนอร์เวย์ ทำหน้าที่ผู้แปลและผู้แปลร่วมในส่วนของมหายาน เป็นสมาชิกนิกายไตรรัตน์ะ ทั้งนี้ด้วยความขอบคุณภิกษุณีเจียนรง กัททอร์ม

กุนเดอร์เซน และ ดร.อันโธเนีย รัฟเฟล ที่ได้ให้คำแนะนำอันทรงคุณค่าในการแปลประเด็นที่ยากต่างๆ ในต้นฉบับภาษาอังกฤษ

ทามัส อากีออส (Tamás Agócs) ศาสตราจารย์สาขาทิเบตศึกษา แห่งวิทยาลัยธรรมะเกดบูดาเปสต์ เมืองบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี เป็นผู้แปลข้อความในส่วนของวัชรยานทั้งหมดในหนังสือเล่มนี้ สำหรับคณะกรรมการรวบรวมต้นฉบับภาษาอังกฤษ

ประธานกรรมการ :

พระคำหมาย ธัมมสามิ, ดร. (Venerable Dr Khammai Dhammasami) เลขาธิการคณะกรรมการสมาคมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแห่งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาออกซ์ฟอร์ด มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด และเป็นศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสายเถรวาท (ITBMU), ประเทศพม่า

กรรมการ :

นายอีกล ล็อดเต้ (Cand. philol. Egil Lothe) ประธานสหพันธ์ชาวพุทธแห่งประเทศไทย
ศาสตราจารย์ ดร. เลอ มั่นห์ ทัท (Prof.Dr. Lê Mạnh Thát) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เวียดนาม เมืองโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ศาสตราจารย์ ดร. ดิซ นัซ ตือ (Ven.Prof.Dr. Thích Nhật Từ) รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา โฮจิมินห์ เมืองโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ศาสตราจารย์ ดร.จินวอล ลี (Ven.Prof.Dr. Jinwol Lee) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยดองกุก สาธารณรัฐเกาหลี

ศาสตราจารย์ ดร.หยวน ฉือ (Ven.Prof.Dr. Yuanci) คณบดีบัณฑิตศึกษา สถาบันพระพุทธศาสนา ประเทศจีน

ศาสตราจารย์ ดร.บี ลาปห์ (Prof.Dr. B. Labh) หัวหน้าภาควิชาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยจัมมู ผู้ร่วมก่อตั้งและเลขานุการสมาคมพุทธศาสตร์แห่งประเทศไทย

ศาสตราจารย์ ดร.ฟิลลิป แสตน์เลย์ (Prof.Dr. D. Phillip Stanley) มหาวิทยาลัยนาโรปะ ประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นหัวหน้าคณะทำงานจัดทำสหบรรณานุกรมพระไตรปิฎกฉบับสากล

นายสก็อตต์ เวลเลนบาค (Scott Wellenbach) บรรณาธิการอาวุโส และผู้แปลของคณะผู้แปลนาลันทา ประเทศแคนาดา

พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร. (สมจินต์ สมมาปญโญ) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

.... ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และในฐานะประธานบรรณาธิการหนังสือเล่มนี้ ขออนุโมทนาแด่คณะผู้แปลเป็นภาษาไทยซึ่งประกอบด้วยอาจารย์นัยนา นาควัชระ อาจารย์พจนานันท์สันติ และผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง พร้อมทั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดแปลหนังสือพระไตรปิฎกฉบับสากล: วิธีธรรมจากพุทธปัญญา ซึ่งมีพระราชปริยัติกวี, ศ.ดร. เป็นประธานที่ได้ผนึกกำลังกันทำงานอย่างทุ่มเทด้วยความเสียสละและอุทิศแรงกาย แรงใจ และแรงสติปัญญาดำเนินการจัดแปลเป็นระยะเวลา ๑ ปี จนแล้วเสร็จจนสามารถดำเนินการจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยออกมาเป็นรูปเล่มทันการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกประจำปี ๒๕๖๑ เชื่อกันว่า หนังสือเล่มนี้จะก่อให้เกิดคุณูปการที่สำคัญต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม รวมทั้งสร้างความสามัคคีในโลกพระพุทธศาสนาเถรวาทมหายาน และวัชรยาน อย่างกว้างขวางต่อไป”^๑

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้

คำนำ ของหนังสือเล่มนี้ ปราศรัยขึ้นว่า

สุโข พุทธามุปาโท สุชา สหุสมมเทสนา
 สุชา สัมมส สามคคี สมคคานัน ตโป สุโขฯ
 การเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นเหตุนำสุขมาให้
 การแสดงสัทธรรม เป็นเหตุนำสุขมาให้
 ความสามัคคีของหมู่ เป็นเหตุนำสุขมาให้
 ความเพียรของคนที่สามัคคีกัน เป็นเหตุนำสุขมาให้”^๒

เทศกาลวันวิสาขบูชา ซึ่งอยู่ในช่วงวันพระจันทร์เต็มดวงเดือนพฤษภาคม ของทุกปีถือเป็นการเฉลิมฉลองวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้มีมติในเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ รับรองวันวิสาขบูชาให้เป็นวันสำคัญสากลของโลก และอาจถือได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นผลงานต่อยอดที่พัฒนามาจากมติรับรองในครั้งนั้นที่กระตุ้นให้ชาวพุทธทั่วโลกร่วมมือกันจัดงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๓ ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาตินครนิวยอร์ก จากนั้นก็ได้จัดงานเฉลิมฉลองวิสาขบูชาเป็นประจำเกือบทุกปีที่กรุงเทพมหานคร เริ่มตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๗ เป็นต้นมา สลับด้วยการจัดงานที่ประเทศเวียดนามสองปีและที่ประเทศศรีลังกาหนึ่งปี ความสามัคคีของชาวพุทธทั่วโลกเช่นนี้ นำมาซึ่งการจัดตั้งสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (International

^๑ พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร.ประธานบรรณาธิการ, พระไตรปิฎกฉบับสากล : วิธีธรรมจากพุทธปัญญา แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง Common Buddhist Text : Guidance and Insight from the Buddha, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า (๖-๑๓)

^๒ ขุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๑๙๔/๕๑, ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๙๔/๙๓.

Council for the Day of Vesak : ICDV) ซึ่งปัจจุบันมีสถานะเป็นองค์กรที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกได้รวมสถาบันอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนา กว่า ๒๐ ประเทศ เข้าด้วยกันและช่วยกันจัดตั้งสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (International Association of Buddhist Universities : IABU) ทั้งสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกและสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติได้ร่วมกันสร้างความสมัครสมานสามัคคีในด้านการศึกษาและการปฏิบัติธรรมระหว่างสายธรรมของพระพุทธศาสนา ๓ นิกายหลักในปัจจุบัน คือ เถรวาท มหายาน และวัชรยาน ตัวอย่างหนึ่งของความสมัครสมานสามัคคีนี้ก็คือ

โครงการแสวงหาความเหมือนในความต่างระหว่างนิกายในพระพุทธศาสนารวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์และความหลากหลายของนิกายทั้งสาม โครงการนี้ประกาศเปิดตัวครั้งแรก ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) ประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ จนกระทั่งโครงการบรรลุผลเป็นการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ที่รวบรวมคำสอนครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาซึ่งมีชื่อว่า “พระไตรปิฎกฉบับสากล : วิถีธรรมจากพุทธปัญญา (Common Buddhist Text : Guidance and Insight from the Buddha)”

สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกและสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา นานาชาติได้คัดเลือกนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งสามนิกายจำนวนมากกว่า ๒๐ ท่าน จาก ๑๐ ประเทศและแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการโครงการนี้โดยอาศัยแรงสนับสนุนจากมติของที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติและแรงบันดาลใจจากวิสัยทัศน์ของบรรดาผู้นำชาวพุทธทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายานที่ได้นำเสนอหลักธรรมคำสอนพื้นฐานที่สร้างเอกภาพให้กับนิกายต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา ในการประชุมใหญ่ครั้งแรกของสภาสงฆ์ชาวพุทธแห่งโลก ณ เมืองโคลอมโบเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๐ คณะกรรมการชุดนี้ใช้เวลาดำเนินการ ๗ ปี โดยจัดประชุมสัมมนาเพื่อการนี้ที่ มจร ไม่น้อยกว่า ๑๒ ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและการวางแผนการทำงานที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หนังสือเล่มนี้ได้คัดเลือกเนื้อหาจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์รุ่นหลังรวมทั้งอรรถกถาของทั้งสามนิกายจำนวนราว ๔๙๐ ข้อความและนำมาเสนอไว้ในที่เดียวกันว่าอะไรคือคำสอนของพระพุทธเจ้า หนังสือที่ท่านกำลังถืออยู่ในมือเล่มนี้เป็นผลจากการวิพากษ์วิจารณ์ ๒ รอบโดยผู้นำและนักปราชญ์ชาวพุทธทั่วโลกที่ได้ให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบและเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้อย่างเต็มที่ โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษออกเผยแพร่ครั้งแรกในช่วงเทศกาลวันวิสาขบูชาโลก พุทธศักราช ๒๕๖๐ จากนั้น ได้มีการดำเนินการจัดทำฉบับแปลเป็นภาษาไทยและภาษาอื่นๆ ไปพร้อมกัน

สารบัญของหนังสือเล่มนี้แสดงรายละเอียด ประกอบด้วย

ส่วนหน้า ความเป็นมาและพัฒนาการ บรรณาธิการและผู้แปลต้นฉบับภาษาอังกฤษ คณะกรรมการรวบรวมต้นฉบับภาษาอังกฤษ คณะกรรมการดำเนินโครงการแปล และคำนำ และต่อด้วย

ส่วนเนื้อหา

บทนำ จำนวน ๗๒ หน้า ที่เป็นส่วนที่ว่าด้วยเถรวาท ส่วนที่ว่าด้วยมหายาน และส่วนที่ว่าด้วยวัชรยาน

จากนั้น เสนอเนื้อหา ๑๒ บท แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ พระพุทธเจ้า คือบทที่ ๑ พุทธประวัติ (พูดโดยภาพรวม) บทที่ ๒ มุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เริ่มที่ เถรวาท ก่อน แล้ว ต่อด้วยมหายาน และวัชรยาน

ส่วนที่ ๒ พระธรรม คือ บทที่ ๓ – บทที่ ๑๐ ตั้งแต่หน้า ๓๑๑- ๑๐๐๙ กล่าวคือ บทที่ ๓ ลักษณะของคำสอน โดยนำเสนอ เถรวาท ก่อน ต่อด้วย มหายาน และวัชรยาน บทที่ ๔ พระพุทธศาสนากับสังคมและความสัมพันธ์ของมนุษย์ บทที่ ๕ ชีวิตมนุษย์ บทที่ ๖ พุทธมรรคาและหลักปฏิบัติ บทที่ ๗ จริยธรรม บทที่ ๘ การปฏิบัติภาวนา บทที่ ๙ ปัญญา บทที่ ๑๐ เป้าหมายของพระพุทธศาสนา แม้ในบทที่ ๔ จนถึงบทที่ ๑๐ ก็นำเสนอเนื้อหาโดยทำนองเดียวกันดังบทที่ ๓

ส่วนที่ ๓ พระสงฆ์ มี ๒ บท ตั้งแต่หน้า ๑๐๑๓-๑๑๒๘ คือ บทที่ ๑๑ บรรพชิตและฆราวาสผู้ปฏิบัติธรรมและพระอริยธรรม บทที่ ๑๒ บุคคลผู้เป็นแบบอย่าง

ภาคผนวก ตั้งแต่หน้า ๑๑๒๙-๑๑๔๓ กล่าวถึงพระสูตรและคัมภีร์มหายานที่อ้างในหนังสือเล่มนี้

บทวิพากษ์หนังสือเล่มนี้

บทนำ ของหนังสือเล่มนี้ เขียนสรุปเนื้อหาจากหนังสือทั้งเล่ม ๑,๑๖๖ หน้า มาให้เหลือเพียง ๗๒ หน้า ซึ่งสรุปได้ดีมาก สำหรับคนที่มีเวลาอ่านน้อย จะอ่านเพียงบทนำ ก็เข้าใจเนื้อหาได้โดยตลอด ซึ่งเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ สอดคล้องกับพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งก่อนจะเข้าเนื้อหาที่จะนำเสนอบทนำของแต่ละเล่มไว้ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นของพระไตรปิฎกฉบับนี้เช่นกัน^๑

เนื้อหาประกอบด้วยข้อความที่คัดสรรมาจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาโดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ จำนวนราว ๔๙๐ ข้อความ อย่างทั่วถึง และเนื้อหาที่น่าสนใจนี้ ผ่านการกลั่นกรองจากนักปราชญ์และราชบัณฑิตทางพระพุทธศาสนาจากทั่วโลก ซึ่งเกิดจากการทำงานด้วยความร่วมมือกันอย่างดีในส่วนเนื้อหาที่ว่าด้วยเถรวาท ส่วนที่ว่าด้วยมหายาน และส่วนที่ว่าด้วยวัชรยาน ดังตัวอย่าง เช่น คุณลักษณะของพระธรรม

^๑ ดูรายละเอียดประกอบใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), บทนำ (๗-๒๐)

เถรวาท

คำว่า “ธรรม” เป็นคำที่มีความหมายหลายชั้นหลายซ้อน คำว่า ธรรมหรือ พระธรรม ในฐานะที่เป็นหนึ่งในไตรสรณะ ซึ่งอยู่ในรูปของเอกพจน์หมายถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือ หมายถึง ความเป็นจริง และหลักเกณฑ์ที่เป็น “รูปแบบพื้นฐาน” ของสรรพสิ่ง คำว่า “ธรรม” ยังหมายถึง มรรคาสู่ความพ้นทุกข์ ซึ่งเป็นหัวใจของคำสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นจริง และท้ายที่สุด “ธรรม” หมายถึง จุดหมายปลายทางของการปฏิบัติ อันได้แก่พระนิพพาน

นอกจากนี้ “ธรรม” ยังหมายถึง “ความดีงาม” “ความยุติธรรม” “วิธี ปฏิบัติที่ถูกที่ควร” เช่น คำว่า “กษัตริย์ผู้ทรงธรรม” หมายถึงกษัตริย์ที่ทรงปกครองบ้านเมืองอย่างเที่ยงธรรม และเป็นผู้มีคุณธรรม คำว่า “ธรรม” ที่ใช้ในรูปแบบพหูพจน์ เป็นความหมายกว้างๆ ที่หมายถึงสภาวะธรรมทางจิต หรือสภาวะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ “ธรรม” ยังหมายถึงสิ่งที่จิตรับรู้ (ทั้งที่มีจริง หรือเป็นเพียงจินตนาการ) หรือหมายถึงหลักการ ความเป็นจริง หรือ รูปแบบของความเป็นจริง เช่น อริยสัจ ๔

คุณสมบัติของพระธรรม ข้อความต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทสวดภาษาบาลี ที่สวดกันเป็นประจำในพิธีการ และใช้เป็นบทพิจารณาในการเจริญภาวนา

“ข้าแต่ท่านพระโคตม ด้วยเหตุเพียงเท่าไรหนอ พระธรรมจึงชื่อว่า เป็นธรรมที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามาในตน อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า พราหมณ์ บุคคลผู้มีราคะ ฤๅราคะครอบงำ มีจิตถูกราคะกลุ้มรุม ย่อมคิดเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง เพื่อเบียดเบียนผู้อื่นบ้าง เพื่อเบียดเบียนทั้ง ๒ ฝ่ายบ้าง เสวยทุกข์โทมนัสทางใจบ้าง เมื่อละราคะได้แล้วเขาย่อมไม่คิดเพื่อเบียดเบียนตนเอง ไม่คิดเพื่อเบียดเบียนผู้อื่น ไม่คิดเพื่อเบียดเบียนทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่เสวยทุกข์โทมนัสทางใจ พระธรรมชื่อว่าเป็นธรรมที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเองเป็นอย่างนี้แล

[ถ้อยความต่อจากนี้กล่าวถึงการถูกรอบงำด้วยความโกรธและความหลงในทำนองเดียวกัน พระสูตรถัดมาก็กล่าวทำนองเดียวกัน แต่เปลี่ยนคำว่า “ธรรม” เป็น “นิพพาน”]^๕

มหายาน

การบูชาพระธรรม

ข้อความนี้ แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะอันดับแรกของพระธรรม คือเป็นคำสอนอันลึกซึ้งของพระพุทธองค์

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้ยินผู้คนพูดถึง การบูชา พระธรรม อะไรหนอคือความหมายของ การบูชาพระธรรม ?

^๕ อก.ติก. (ไทย) ๒๐/๕๔/๒๑๖ - ๒๑๗ (อัญญตรพราหมณสูตร).

พระพุทธองค์ตรัสว่า “บุตรแห่งอริยสกุล การบูชาพระธรรม หมายถึง การบูชาสิ่งที่ตถาคตตรัสไว้ หมายถึงการบูชาพระสูตรที่ลุ่มลึก ซึ่งนำไปสู่ความสว่างเรืองรองอันประณีต พระสูตรเหล่านี้อยู่ตรงข้ามกับทุกสิ่งที่เป็นทางโลก สดที่จะหยั่งวัด ยากที่จะหยั่งรู้ ยากที่จะเข้าใจมีความเที่ยงตรง ละเอียดอ่อน และมีอจรรู้ด้วยจิต รวมอยู่ในประมวลคำสอนว่าด้วยพระโพธิสัตว์ ได้ชื่อว่าเป็นราชาแห่งพระสูตรและบทอธิบายทั้งปวง เผยให้เห็นธรรมจักรที่เคลื่อนไหวไปอย่างมิหยุดยั้ง บังเกิดแต่บารมี ๖ ประการ (คือ ทาน ศีล ขันติ วิริยะ สมาธิ และปัญญา) เป็นเครื่องผูกใจผู้เฝ้านิธรรม เป็นคำสอนตามแนวทางแห่งโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ ที่ช่วยให้เข้าถึงการตรัสรู้ และแจกแจง โพชฌงค์ ๗ ประการ ให้เกิดประโยชน์ พระสูตรเหล่านี้สั่งสอนสรรพสัตว์ให้รู้จักมหากรุณา สอนหลักเมตตา และยุติลัทธิพระยามาร อธิบายปฏิจจสมุปบาท สอนว่าไม่มีอาตมัน ไม่มีสัตว์ ไม่มีชีวะ ไม่มีบุคคล สอนเรื่องสุญญตา เรื่องความหลุดพ้นด้วยไม่ถือนิมิต เรื่องความหลุดพ้นด้วยการไม่ทำความปรารถนา และเรื่องความหลุดพ้นด้วยการเห็นความว่าง พระสูตรเหล่านี้เป็นฐานให้สรรพสัตว์ได้ประทับบนโพธิบัลลังก์ และเป็นเครื่องขับเคลื่อนพระธรรมจักร เป็นที่สรรเสริญของทวยเทพ นาค ยักษ์ และคนธรรพ์ เป็นเครื่องรักษาสายธรรมอันประเสริฐไว้ไม่ให้ขาดตอน เป็นขุมทรัพย์แห่งธรรม แจกแจงเพื่อให้เข้าใจวิชิชาแก่นธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของเหล่าพระอริยบุคคล และแจกแจงวิธีปฏิบัติของพระโพธิสัตว์โดยละเอียด สั่งสอนธรรมซึ่งเป็นธรรมชาติที่แท้ของความเป็นจริงทั้งหลาย สรุปรพระธรรมคำสอนว่าทุกสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไร้แก่นสาร ไร้ตัวตน และเป็นความสงบ แสดงให้เห็นโทษภัยของความรู้สึกละเอียด ตักเตือนผู้ที่ยึดติดในทณณะและการตีความของเจ้าลัทธิผู้มีความเห็นผิด พระสูตรเหล่านี้เป็นที่สรรเสริญของพระพุทธเจ้าทั้งปวงเป็นโอสภให้แก่มัณเฑาะว์ในสังสารวัฏ เผยให้เห็นปิติสุขแห่งนิรวาณ การสั่งสอนพระสูตรทั้งหลาย การปฏิบัติตามหลักธรรมในพระสูตร การรักษาพระสูตร พิจารณาพระสูตร และทำความเข้าใจพระสูตร ทั้งหมดนี้คือความหมายของ “การบูชาพระธรรม”

วัชรยาน

การทดสอบธรรม ข้อความต่อไปนี้กล่าวว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าควรจะต้องได้รับการพินิจพิเคราะห์ ไม่ใช่เชื่อในธรรมอย่างไม่ลืมหูลืมตา ต่อไปนี้เป็นคำสอนของคุรุคานตร์กษิต ซึ่งเป็นปราชญ์สำนักมัธยมกะของอินเดีย และเป็นผู้ที่วางรากฐานพระพุทธศาสนาในทิเบตภิกษุทั้งหลาย ผู้ที่มีความรอบรู้ควรยอมรับคำสอนของเราหลังจากที่ได้ตรวจสอบแล้ว มิใช่ยอมรับเพราะเคารพเรา อุปมาดังนายช่างที่ตรวจสอบทองคำ ด้วยการนำไปหลอม ไปตัด แลขัดถู ฉะนั้น

ความสุขที่แท้จริงเข้าถึงได้ด้วยการตระหนักรู้ในธรรมโดยตรง มิลาเรปะ เป็นหนึ่งในโยคีและกวีที่มีชื่อเสียงที่สุดของทิเบต ท่านเป็นศิษย์ของคุรุมารปะ ซึ่งเป็นนักแปลคัมภีร์ผู้ยิ่งใหญ่ และเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของสายธรรมกาจูปะ แห่งพระพุทธศาสนาสายทิเบต มิลาเรปะสามารถรจนาทบทวีได้อย่างสิ้นไหลเป็นธรรมชาติจนเป็นที่เลื่องลือ หลายร้อยปีหลังจากที่ท่านละสังขาร ได้มีการรวบรวมบทกวีของท่านโดยให้ชื่อว่า “มิลา เกอร์บุม” หรือ “หนึ่งแสนลำนำของมิลาเรปะ” ลำนำที่ยกมาต่อไปนี้ ซึ่งเป็น

หนึ่งในลำนํ้าที่มีชื่อเสียงที่สุดของมิลาเรปะ จะเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างความสุขที่แท้จริงของโยคีต้นตระกูล กับความทุกข์ของ“ผู้ปฏิบัติธรรม” จอมปลอม ที่มีแต่เสแสร้ง ประเด็นสำคัญที่ลำนํ้านี้ต้องการนำเสนอก็คือ เราจะเข้าถึงความสุขที่แท้จริงได้ ก็ด้วยการตระหนักรู้ในธรรมโดยตรงเท่านั้น

เมื่อตระหนักรู้ถึงธรรมชาติที่แท้จริงของตน
และเข้าใจสรรพสิ่งอย่างถึมนเป็น
โยคีจึงมีความสุขอยู่เป็นนิจ
เมื่อวิ่งไล่ไขว่คว้าภาพลวงตา
และทรมานตนด้วยทุกข์อันสาหัส
“ผู้ปฏิบัติธรรม” จึงทุกข์อยู่เป็นนิจ
เมื่อดำรงอยู่ในสภาวะจิตที่ไม่ปรุงแต่ง
พิศุทธิ์อยู่ในอาสน์แห่งธรรมชาติที่ไม่แปรเปลี่ยน
โยคีจึงมีความสุขอยู่เป็นนิจ
เมื่อเดินตามอารมณ์อันเกิดแต่ผัสสะ
จึงตกเป็นเหยื่อของความยึดติดและความรังเกียจ
“ผู้ปฏิบัติธรรม” จึงทุกข์อยู่เป็นนิจ
เมื่อตระหนักรู้ว่าประสบการณ์ทั้งปวงคือธรรมกาย
ขจัดสิ้นซึ่งความกลัว ความหวัง และความสงสัย
โยคีจึงมีความสุขอยู่เป็นนิจ
เมื่อเพ้อเจ้อแต่เรื่องไร้สาระ
และยังกำราบโลกธรรมทั้งแปดไม่ได้
“ผู้ปฏิบัติธรรม” จึงทุกข์อยู่เป็นนิจ
เมื่อเข้าใจดีแล้ว ว่าทุกอย่างคือจิต
และยอมรับประสบการณ์ทั้งปวงว่าเป็นมิตรที่คอยสงเคราะห์
โยคีจึงมีความสุขอยู่เป็นนิจ

นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาประกอบ ผู้อ่านอาจได้พบข้อความที่เป็นแรงบันดาลใจ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือเป็นความท้าทาย แต่โดยรวมแล้วข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นภาพของสายธรรมอันยิ่งใหญ่ที่ยืนยาวผ่านกาลเวลาหลายศตวรรษ ขอต้อนรับผู้อ่านทุกท่าน ผู้อ่านบางท่านอาจมีความคุ้นเคยกับพระพุทธศาสนาในบางแง่มุม บางท่านอาจไม่เคยสัมผัสพระพุทธศาสนามาก่อน แต่โดยรวมแล้วพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นหนึ่งใน “ศาสนา” ของโลก ซึ่งเหมาะสมต้อยู่ เพราะแม้พระพุทธศาสนาจะมีใช้ “ศาสนา” ในลักษณะที่ให้ความสำคัญต่อ “พระเจ้า” ซึ่งเป็นที่เคารพในฐานะพระผู้สร้างโลก แต่พระพุทธ-

ศาสนายอมรับตัวตนทางจิตวิญญาณแบบต่างๆ และเน้นว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะฝึกฝนตนจนบรรลุความเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณครั้งใหญ่

นอกจากจะมีคุณสมบัติของความเป็น “ศาสนา” แล้ว พระพุทธศาสนายังมีแง่มุมทางจิตวิทยา ปรัชญา และจริยศาสตร์ที่ทรงพลังอีกด้วยพระพุทธศาสนาเน้นเรื่องการเข้าใจรากเหง้าของทุกข์ การระงับทุกข์ ดับทุกข์ และบ่มเพาะความดีงามในตัวมนุษย์ ซึ่งพระพุทธศาสนามองว่าความดีซึ่งมีอยู่แล้วในตัวนี้ ถูกครอบงำโดยความคิด อารมณ์ และการกระทำซึ่งเป็นนิสัยไม่ดีที่ฝังลึกในจิต ในปัจจุบัน สังคมเริ่มหันมาสนใจประโยชน์ของ “สติ” ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาและมีการฝึกสติเพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น เช่น ปัญหาความเครียด ภาวะกดดัน และความเจ็บป่วยเรื้อรังทางกาย หน่วยบริการสุขภาพแห่งชาติของ สหราชอาณาจักรได้แนะนำให้มีการฝึกสติ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีความเครียด มิให้จมอยู่กับความคิดเชิงลบ และถูกดึงกลับเข้าไปสู่วังวนของความซึมเศร้า คำสอนของพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ว่าด้วยเรื่องทุกข์ จนเป็นเหตุให้ในอดีต พระพุทธศาสนาถูกมองว่าเป็นศาสนาที่มองโลกในแง่ร้าย แต่การที่พระพุทธศาสนาพูดถึงความทุกข์ ก็เพื่อช่วยให้เรา “เอาชนะ” ความทุกข์ ด้วยวิธีที่จะทำให้ใจสงบและมีความสุข สามารถปล่อยวางความเครียดที่สั่งสมมายาวนานได้สำเร็จ จะเห็นได้ว่า พระพุทธรูปทั้งหลายที่สร้างขึ้นอย่างประณีตงดงาม ล้วนมีพระพักตร์ที่แย้มสรวลเล็กน้อย ซึ่งแสดงถึงความสงบภายใน

พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนธรรมในลักษณะที่ไม่เรียกร้องให้ใครเชื่อ แต่ทรงเรียกร้องให้รู้จักใช้ วิจารณ์ญาณและการใคร่ครวญภายใน พระพุทธศาสนามีคำสอนและหลักการอยู่มากมาย แต่เกือบจะทั้งหมดเป็น *หลักปฏิบัติ* ที่มีอานิสงส์ต่อตัวผู้ปฏิบัติเอง กล่าวคือ สอนให้

- (๑) รู้จักคำนึงถึงผู้อื่น และเป็นผู้มีเมตตา เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง
- (๒) เรียนรู้ที่จะบ่มเพาะทัศนคติที่เป็นกุศล มีจิตโอบอ้อมอารี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสงบเยือกเย็น มีความเข้มแข็งภายใน เรียนรู้ที่จะมองเห็นเหตุแห่งความบีบคั้น และรู้จัก *ปล่อยวาง* เหตุดังกล่าว
- (๓) รู้จักมองชีวิตและเข้าใจธรรมชาติของชีวิตอย่างชาญฉลาด รวมทั้งตระหนักถึงข้อจำกัดและศักยภาพของมนุษย์

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่ง ก็คือ ในบทนำ ข้อ ๓ พระพุทธศาสนามีหลากหลายวิธีในการศึกษาหลักธรรมเดียวกัน โดยนำเสนอว่า ในสายธรรมเก่าแก่ที่ไม่มีผู้ใดที่เป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจอย่างเด็ดขาด ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่มีความแตกต่างค่อยๆ พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ และปัญญา ของพระพุทธองค์ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายวิธี ในประเทศอินเดียมีสายธรรมเกิดขึ้นหลายสาย และเมื่อพระพุทธศาสนาแผ่เข้าไปจนทั่วทวีปเอเชีย ก็ได้พัฒนาต่อไปอีก ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ แม้สำนักพุทธต่างๆ จะถกเถียงกันอย่างเข้มข้นในเรื่องข้อธรรม แต่ทุกสำนักต่างเคารพนับถือกันและกันและมีอิทธิพลต่อกัน

ดังนั้น จึงแทบไม่มีความขัดแย้งในเชิงรูปธรรม และหากจะมีบ้าง ส่วนใหญ่เป็นเพราะเหตุปัจจัยทางการเมือง

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยคำสอนของสามยานหลักๆ ที่พบในเอเชีย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงสิ่งที่สามยานนี้มีร่วมกัน แต่ก็แสดงคำสอนที่แต่ละยานให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ในข้อ ๔ โครงการของหนังสือเล่มนี้ จะให้อ่านหนังสือเล่มนี้กำหนดได้ง่ายขึ้น ซึ่งหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๓ ภาค คือ (๑) ประวัติและคุณลักษณะของพระพุทธเจ้า (๒) พระธรรมหรือคำสอนของพระพุทธศาสนา และ (๓) พระสงฆ์หรือชุมชนของผู้ปฏิบัติธรรม แต่ละบท (ยกเว้นบทที่หนึ่ง) จะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนโดยจะเป็นข้อความที่คัดสรรจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาของทั้งสามยาน คือ เถรวาท มหายาน และวัชรยาน แต่ละข้อความจะกำกับด้วยตัวอักษรย่อ คือ **ถ.** (เถรวาท) **ม.** (มหายาน) และ **ว.** (วัชรยาน) พร้อมลำดับเลขที่เพื่อสะดวกในการอ้างอิง บทแรกจะว่าด้วยพุทธประวัติ ซึ่งจะใช้ตัวอักษร **พป.** ผู้อ่านสามารถค้นหาหรือเลือกอ่านตามที่ชอบหรือจะอ่านตั้งแต่บทแรกเลยก็ได้ การอ้างอิงเนื้อหาในบทนำ จะใช้ตัวอักษรย่อดังต่อไปนี้

บทนำทั่วไป **บท.**

บทนำว่าด้วยพุทธประวัติ **พป.**

บทนำด้วยพระสงฆ์และสังฆะ **บส.**

บทนำว่าด้วยเถรวาท **บท.**

บทนำว่าด้วยมหายาน **บม.**

บทนำว่าด้วยวัชรยานใช้ **บว.**

(ยกตัวอย่าง **บม.๓** หมายถึง หัวข้อที่ ๓ ที่อยู่ในบทนำว่าด้วยมหายาน)

โปรดสังเกตด้วยว่า ข้อความที่อยู่ในวงเล็บ (...) แสดงไว้เพื่ออธิบายความให้ชัดเจนขึ้น และใช้ [...] เพื่อสรุปเนื้อหาของข้อความที่ละไว้^๕

นอกจากนี้ การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ยึดพระรัตนตรัย กล่าวคือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นหลักในการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งจะเด่น เพราะทำให้กำหนดได้ง่าย ถึงแม้จะแบ่งเนื้อหาพระธรรมจะมีเพียง ๘ บทก็ตาม เนื้อหาที่นำเสนอก็สอดคล้องเรียงลำดับอย่างกลมกลืนกัน

สรุปว่า หนังสือเล่มนี้ มีลักษณะเด่น (๑) สุกขา สัมมสส สามคคี ความสามัคคีของหมู่ เป็นเหตุ นำสุขมาให้ (๒) หลักปฏิบัติ ที่มีอานิสงส์ต่อตัวผู้ปฏิบัติเอง (๓) พระพุทธศาสนามีหลากหลายวิธีในการศึกษาหลักธรรมเดียวกัน การที่จะรวบรวมนักปราชญ์ราชบัณฑิต ที่นับถือพระพุทธศาสนาแต่ต่างนิกายกัน

^๕ ในบางกรณี เมื่อต้องการขยายความให้ชัดเจน จะใช้วงเล็บ [...] เป็นสำนวนของผู้แปลเองซึ่งไม่ปรากฏในหนังสือต้นฉบับ—ผู้แปล

มาทำงานร่วมกัน ผลิตงานคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นงานวิชาการชิ้นแรกของโลก ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “Common Buddhist Text : Guidance and Insight from the Buddha” แม้ผลงานเล่มนี้จะใช้เวลาดำเนินงานถึง ๗ ปี ก็ตาม ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายนัก แต่เพราะประธานบรรณาธิการ ทำงานและรู้จักกันมานานับ ๑๐ ปี มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จึงทำให้งานแม้จะเป็นไปอย่างช้า ๆ เมื่ออาศัยพลังศรัทธาและความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง การประสานงานประกอบด้วยไมตรีจิตต่อกันและกัน งานก็ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ เหตุที่เป็นไปได้เช่นนี้ เพราะแต่ละคน มีหัวใจดวงเดียวกัน ที่จะร่วมกันสร้างสรรค์งานให้มวลมนุษยชาติให้เกิดความสันติสุข เกิดการเรียนรู้กันและกัน รู้เขารู้เรา หลักปฏิบัติ ที่มีอนิสงส์ต่อตัวผู้ปฏิบัติเอง กล่าวคือ สอนให้ รู้จักคำนึงถึงผู้อื่น และมีเมตตา เพื่อประโยชน์สุขของตนและผู้อื่นอย่างแท้จริง (๒) เรียนรู้ที่จะ บ่มเพาะทัศนคติที่เป็นกุศล มีจิตโอบอ้อมอารี และรู้จัก ปล่อยวาง เหตุดังกล่าว (๓) รู้จักมองชีวิตและเข้าใจ ธรรมชาติของชีวิตอย่างชาญฉลาด และพระพุทธศาสนามีหลากหลายวิธีในการศึกษาหลักธรรมเดียวกัน คือมีความเหมือนในความแตกต่าง

ดังนั้น เมื่อเหล่านักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาทั่วโลกมาร่วมกันสร้างสรรค์งานที่ดีเยี่ยมเล่มหนึ่งของโลก และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์เผยแพร่ เมื่อปี ๒๕๖๐ เป็นภาคภาษาอังกฤษ และในปี พ.ศ.๒๕๖๑ จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นภาคภาษาไทย แจกในงานวันวิสาขบูชาโลก เราในฐานะ เป็นชาวมวลมนุษยชาติ จึงไม่ควรพลาดที่จะมีหนังสือเล่มนี้ไว้อ่านกัน หนังสือ”พระไตรปิฎกฉบับสากล วิถีธรรมจากพุทธปัญญา” เล่มนี้ ได้รวบรวมคำสอน ๓ นิกาย คือ เถรวาท มหายาน และวัชรยาน อยู่ในเล่มเดียวกัน เมื่ออ่านแล้วจะทำให้เกิดความรู้และเข้าใจคำสอนในพระพุทธศาสนา ในมุมมองที่หลากหลาย แต่ก็สามารถเชื่อมโยงประสานอิงอาศัยกันและกันได้เป็นอย่างดี เมื่ออ่านจบแต่ละเรื่องของทั้ง ๓ นิกาย แล้ว ก่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจน เพราะแต่ละคำสอนของทั้ง ๓ นิกาย ล้วนเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชาวโลก”

บรรณานุกรม

- พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. ประธานบรรณาธิการ. **พระไตรปิฎกฉบับสากล : วิถีธรรมจากพุทธปัญญา** แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง Common Buddhist Text: Guidance and Insight from the Buddha. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. เล่ม ๒๕.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๑, ๒๐, ๒๕.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.